
Képmás - 2020.09.04

Hogy állunk az anyagiakkal?

Szerző: Fekete Fanni

Milyen a magyarok pénzügyi tudatossága? Hogyan befolyásolta a magyar családok pénzhez való viszonyát a koronavírus, és hogyan készülhetünk fel egy hasonló krízishelyzetre? Hergár Eszter, a Magyar Nemzeti Bank igazgatója szerint fontos előre gondolkodni és már gyermekkorban megalapozni a pénzügyi tudatosságot.

– Hogyan változtatott a családok megélhetésén és tervezésén az elmúlt időszak?

– A Magyar Nemzeti Bank, a Bankszövetség és a Diákhitel Központ által létrehozott Pénziránytű Alapítvány az OECD nemzetközi programjának keretében rendszeresen vizsgálja a felnőtt magyar lakosság pénzügyi tudatosságát és ismereteit; legutóbb 2020 májusában, a koronavírus járvány időszakában készült ilyen módszerű vizsgálat. Idén elsősorban a megélhetési gondok feltérképezésére, a pénzhiány átvészelésének eszközeire és a váratlan kiadások fedezésének képességére fókuszáltunk. A kutatás során megvizsgáltuk, hogy a magyar háztartások mennyire tudatosan tervezik pénzügyeiket, vagyis készítenek-e költségvetést, mit tesznek váratlan kiadások felmerülése esetén, tudják-e fedezni jövedelmükből megélhetési költségeiket, és milyen eszközeik, megoldásaik vannak arra, hogy kijöjjenek a pénzükből. 2018-ban 10-ből 2 háztartás, míg jelenleg 10-ből 4 háztartás készít költségvetést, azaz ennyien osztják be jövedelmüket aszerint, hogy mennyit fordíthatnak különböző költsékre, megtakarításokra vagy számlák kifizetésére. Az elmúlt két évben ugrásszerűen nőtt tehát a pénzügyeiket tudatosan tervezők aránya. Ehhez a kedvezőnek mondható tendenciához azonban valószínűleg jelentősen hozzájárult a koronavírus által okozott pénzügyi bizonytalanság, illetve több esetben akár az anyagi krízishelyzet is. A kutatásunk eredményeiből az is kiderült, hogy az elmúlt egy évben a 18-69 éves lakosság valamivel több mint egyötöd része szembesült megélhetési problémákkal.

– Jövedelemkiesés esetén mi segíthet a családoknak talpra állni?

– A pénzügyi problémák megoldásának leggyakrabban alkalmazott módszere a kiadások csökkentése, tízből hat megélhetési gonddal küzdő háztartás tett így. Csökkent azok aránya (47-ről 20%-ra), akik a családjuktól vagy barátaitól kértek kölcsön. Kedvező tendencia, és a növekvő tudatosság jeleként értelmezhetjük, hogy válság esetén a családi költségvetés egyensúlyának visszaállítására az első megoldás a költségek jelentős visszafogása, és nem a bevételek növelése, akár kölcsön vagy hitel felvételén keresztül.

– Kutatásuk eredményei azt mutatják, a magyar lakosság pénzügyi ismeretei és pénzügyi szokásai a nemzetközi átlagnak megfelelőek, illetve átlag feletti, azonban pénzügyi magatartása, azaz ismereteinek alkalmazása valamivel az átlag alatt áll. Hogyan lehetne növelni a magyarok tudatosságát?

– A legkevésbé előrelátóak az alacsonyabb iskolai végzettséggel, alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők, a Kelet-Magyarországon és a kisebb településeken élő emberek, életkor tekintetében pedig az 50-69 éves lakosság. A pénzügyi problémák az alacsonyabb végzettségűeket érintik leginkább, tehát itt a legtöbb a tennivaló. Fontos az alapvető ismeretek elsajátítása, az oktatási programoknak azonban a képességek fejlesztésére és a tervező magatartás kialakítására is koncentrálniuk kell. Pénzügyi tájékoztató tevékenysége során az MNB kiemelt figyelmet fordít a sérülékeny társadalmi csoportokra. Ezt szem előtt tartva 2019-ben együttműködött a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatallal és a Pénzügyi Békéltető Testülettel. Ennek eredményeként a Kormányablakbusszal két hónap alatt 33 olyan településre jutottak el a Pénzügyi Navigátor Tanácsadó Irodahálózat munkatársai, amelynek lakosai számára problémát jelentene egy-egy távolabbi megyeszékhelyen működő iroda vagy egy kihelyezett tanácsadás felkeresése. A 2010 és 2020 között végzett kutatásaink arra világítanak rá, hogy a magyar háztartások pénzügyi tudása, magatartása nem képes ellensúlyozni a gazdasági ciklusok hatásait. A magyar lakosság az elmúlt tíz évben tapasztalt életszínvonal-emelkedés mellett a pénzügyeit tekintve egyre kevésbé volt gondos és előrelátó. Azt látjuk, hogy konjunktúra idején lazul, míg válság idején erősödik a pénzügyi tudatosság, pedig a gazdasági ciklusok sokszor előre nem látható hatásaival minden háztartásnak érdemes számolnia. A pénzügyi kultúra fejlesztése akkor igazán hatékony, ha már kisiskolás korban, tudatosan építkezve kezdődik meg a pénzügyi magatartás- és szemléletformálás.

- Hogyan tehetik befogadhatóbbá a szülők a gyerekeik számára a témát?
- Nagy segítséget jelenthet nekik a Pénziránytű Alapítvány komplex, az általános- és középiskolásokat, valamint tanáraikat célzó oktatási tartalmi és programjai. Tananyagaink, képzéseink, játékaink már az általános iskola 3. osztályától egészen érettségiig a diákok és pedagógusaik rendelkezésére állnak. Az Alapítvány iskolahálózatai segítségével több tízezer tanulót és több ezer pedagógust ért már el a korosztályok igényeire szabott játékaival, versenyeivel, pályázataival, képzéseivel; abból a tankönyvből pedig, amelyet a szakgimnáziumok 10. évfolyamán kötelező pénzügyi és vállalkozói ismeretek tantárgyához szerkesztett, rengeteg diák tanul pénzügyi ismereteket tanulságos hétköznapi esetek feldolgozásával. Több mint 400 000 középiskolás diákhoz jutottak el a történelem és matematika tantárgyakba integrálható, gyakorlatias pénzügyi és gazdasági tudást közvetítő munkafüzetek, amelyeket az MNB támogatásának köszönhetően a következő tanévben is ingyenesen kapnak meg a 9. és 12. évfolyamokat megkezdő diákok. Felkészültünk a digitális oktatás kihívásaira is, a pedagógusok munkáját E-learning portál, online képzések és tantárgyanként rendszerezett digitális tartalmak segítik. Emellett digitális felületeket és közösségimédia-csatornákat hoztunk létre, amelyeken keresztül napi szinten megújuló, érdekes tartalmak állnak a pedagógusok és a diákok rendelkezésére.
- A digitalizációra reflektál az MNB Pénzügyi Navigátor Programja is.
- A mindennapi életben hasznos pénzügyi fogyasztóvédelmi információk hatékony, közérthető átadására kialakított, Pénzügyi Navigátor néven elérhető eszközrendszer tájékoztató füzet sorozatból, egyperces és hosszabb oktatófilmekből, honlapból, termékválasztást segítő kereső és összehasonlító alkalmazásokból, valamint mobilalkalmazásból áll. A tudatos pénzügyi magatartást, felelős pénzügyi döntést segítő információk a Pénzügyi Navigátor önálló weboldalán érhetők el, ami több száz cikkben, tartalomban és letölthető tájékoztató anyagban részletezi a különböző pénzügyi szolgáltatások és termékek jellemzőit, hangsúlyozza a tájékozódás, valamint termék- és szolgáltató-összehasonlítás jelentőségét. Ezt segítő különféle kereső és összehasonlító alkalmazások érhetők el a honlapról, amelyek függetlenek a szolgáltatóktól, adataikat a piaci szereplők adatközlési kötelezettsége keretében megadott információkból nyerik, továbbá tájékoztatással szolgálnak

az engedéllyel rendelkező szolgáltatókról. Mindezek a tartalmak mobilplatformon is elérhetők, a Pénzügyi Navigátor mobilapplikáció többek között friss hírekkel és árfolyam adatokkal, az online alkalmazások beágyazott verzióival, ügyfélszolgálati időpontfoglalóval, valamint pénzügyi szótárral segíti a kényelmes, gyors pénzügyi tájékozódást. Ugyanakkor több nemzetközi és hazai felmérés is alátámasztja, hogy a digitális csatornák egyre növekvő jelentősége mellett a fogyasztók széles köre még mindig nyomtatott kiadványokból tájékozódik. Ezért az MNB egy többrészes, tematikus füzetsorozatot jelentetett meg, témakörei nagy részéről kisfilmek is készültek. Az „Egypercesek a pénzügyi tudatosságról” című húszrészes sorozat epizódjai online közzétételre, közösségi médiában történő terjesztésre, valamint társadalmi célú reklámként televíziós sugárzásra alkalmasak, míg a hosszabb, 3-5 perces változatok részletesebben dolgozzák fel a témákat, oktatási segédanyagként is használhatók. Valamennyi videótartalom elérhető az MNB YouTube-csatornáján.

– A program mellett országos pénzügyi tanácsadó hálózatot is indítottak. Milyen kérdésekben keresi fel irodáikat a lakosság leggyakrabban?

– A tudatos fogyasztói társadalom kialakításának feltétele, hogy a megbízható információk a lehető legszélesebb társadalmi körhöz jussanak el. A tartalomgyártás mellett ezért az MNB igyekszik az információkat át is adni, bővíteni a meghatározott célközönség pénzügyi ismereteit. Ennek érdekében civil szervezetekkel alakított ki együttműködések. Ezek egyik első és egyik legfontosabb kezdeményezése a civil szervezetek számára kiírt, országos pénzügyi tanácsadó hálózat kialakítása volt. Mivel az MNB budapesti ügyfélszolgálatával rendelkezik, a hálózat célja többek között az, hogy általa vidéki nagyvárosokban is elérhetőek legyenek közel ugyanazok a szolgáltatások, mint amilyenekkel az MNB ügyfélszolgálatát kereshetik fel a fogyasztók. A pályázaton nyertes civil partnerek megyeszékhelyeken üzemeltetnek irodát, ingyenes tanácsadást nyújtanak a fogyasztóknak, emellett pedig további városokban szerveznek rendszeres kitelepüléseket. Tapasztalatunk szerint leggyakrabban a hitelekkel kapcsolatban kérnek segítséget a minket felkeresők, és sokan vannak olyanok is, akik egy-egy hivatalos értesítés értelmezésében kérnek iránymutatást. A Pénzügyi Navigátor Tanácsadó Irodahálózat munkatársai az ingyenes tanácsadások alkalmával részletes tájékoztatást nyújtanak a különböző szolgáltatások jellemzőiről, az egyes konstrukciók

előnyeiről és kockázatairól, és értelmezik az egyedi szerződéseket. Segítenek továbbá a hivatalos dokumentumok, kérelmek megfogalmazásában és benyújtásában, illetve a megfelelő fórumokhoz irányítják a panaszos ügyekkel hozzájuk fordulókat. Szakértőik rendszeresen tartanak előadásokat egyéb helyszíneken, így vállalati rendezvények, oktatások, munkahelyi képzések keretében. A hálózat szakmai színvonalát az MNB szavatolja, a tanácsadók felkészültségét rendszeres továbbképzésekkel és vizsgákkal garantálja.